

Globalizacija - zaton kapitalizma in vzpon človekovih pravic (esej)

FRANC ŠALI

Vavpotičeva 19, SI-8001 Novo mesto

IZVLEČEK

PROTOKOL k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin v prvem členu, Varstvo lastnine, pravi, da "Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja" in da "Nikomere ne sme biti lastnina odvzeta, ..." A kaj je bogatenje na račun odujevanja delavčevega presežnega dela, ki si ga lastnik kratko malo prilasti, kot kratenje človekove pravice do njegove lastnine, torej do njegovega osebnega prispevka k nastanku presežne vrednosti. Namreč prav iz osebnega prispevka k presežni vrednosti bi morala izhajati tudi pravica do njenega prisvajanja. Tega principa njene delitve oziroma upravljanja z njo seveda ekonomija egoizma ne zmore.

Zato se na novo vsiljuje vprašanje, kako ta princip ali to mero pravičnosti uveljaviti, da bi bilo življenje na Zemlji prijaznejše – po meri Človeka.

Nujno bi bilo utopično ravnanje, brez tega najbrž ne bo izhoda iz mnogoterih ekoloških in socialnih napetosti, ki danes pogubno ogrožajo planet in človeštvo.

Kapitalistično ekonomijo bi bilo treba preusmerjati v ekonomijo kakovosti življenja. Ta bi omogočala razpolaganje s presežno vrednostjo vsem njenim neposrednim ali posrednim tvorcem, torej ne le lastnikom proizvodnih sredstev. S pomočjo znanosti in demokratičnega političnega uma bi ti tudi odločali o njeni umni razporeditvi in reprodukcijski uporabi na lokalni, nacionalni, regionalni, kontinentalni in globalni ravni, slednje v Združenih narodih. Le takšna ekonomija bi omogočila človeštvu smiselno ravnanje z Zemljo in lepše, humanejše življenje vsakomur.

Ključne besede: tržna globalizacija, globalna tržna ekonomija, ekonomija egoizma, ekonomija kakovosti življenja, presežna vrednost, človekove pravice, demokratični politični um, globalno odločanje, Združeni narodi

ABSTRACT

GLOBALISATION – THE DECLINE OF CAPITALISM AND THE RISE OF HUMAN RIGHTS

Article 1 of the Protocol to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms lays down that "Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions", and that "No one shall be deprived of his possessions..." But what else is the amassment of wealth at the expense of the surplus value created by workers, which the owner simply appropriates, than a violation of the individual's human right to his possessions or

to his personal contribution to the creation of surplus value? Indeed, the right to appropriate surplus value should be based on one's personal contribution to it. Of course, the economy of egoism is not capable of abiding by this principle of dividing surplus value.

All this reopens the question of how to enforce this principle, or measure of fairness, in order to make life on Earth friendlier – life customised to man.

This would inevitably involve utopian action, as without the latter there is no way out of the countless environmental and social tensions which today pose a doom-laden threat to the planet and humankind.

The capitalist economy should be redirected into a quality-of-life economy. The latter would provide all direct and indirect generators of surplus value, rather than merely the owners of the means of production, with access to surplus value. Aided by science and democratic political reason, all these constituents could decide on the prudent redistribution and reproductive use of surplus value at the local, national, regional, continental and global levels, the latter exercised via the United Nations. Only such an economy can encourage humankind to pursue the reasonable management of the Earth, and only such an economy can create a better and more humane life for everyone.

Key words: market globalisation, global market economy, economy of egoism, quality-of-life economy, surplus value, human rights, democratic political mind, global decision-making, United Nations

Globalizacija kapitalističnega modela življenja upravičeno na novo zastavlja vprašanje, ali ostati v njem ali pa ga opustiti; najti izhod iz njega s pomočjo nastavitve vizije pravičnejše družbene ureditve, ki bo prijaznejša, kot pa je kapitalistična. Ta je namreč nesposobna reševati ekološka vprašanja, denimo, ohranяти zdravo naravo, obraniti njen ekosistem, umno, preudarno koristiti naravne vire, in preseči socialna nasprotja, kot so bogastvo/revščina, zaposlenost/nezaposlenost, subjekt/objekt v javnem življenju, izobraževanje in razvoj osebnih sposobnosti/odrinjenost in zavrtost ustvarjalnih potenc itd., kar vse zadeva polje človekovih pravic.

Marx in Engels sta že v Komunističnem manifestu pred sto petdesetimi leti opazala, slutila in napovedovala posledice narave kapitalizma, pa je bil takrat šele na začetku osvajanja sveta kot celote. Zapisala sta ...: *Potreba po vse širšem odjemu njenih produktov podi buržoazijo po vsej zemeljski krogli. Vseposod se mora ugnezditi, vseposod naseliti, vseposod navezati stike. Buržoazija je z izkoriščanjem svetovnega trga kozmopolitsko oblikovala produkcijo in potrošnjo vseh dežel. Industriji je na veliko obžalovanje reakcionarjev spodmaknila spod nog nacionalna tla. Prastare nacionalne industrije so bile uničene in se še iz dneva v dan uničujejo. Spodrivajo jih nove industrije, katerih uvajanje postaja za vse civilizirane nacije življenjsko vprašanje, industrije, ki ne predstavljajo več domačih surovin, temveč surovine z najbolj oddaljenih področij, in katerih fabrikati se ne porabljajo le v deželi sami, temveč na vseh delih sveta hkrati. Na mesto starih potreb, ki so jih zadovoljevali izdelki (domače) dežele, stopajo nove, ki terjajo za zadovoljitev produkte najbolj oddaljenih dežel in podnebij. Na mesto stare krajevne in nacionalne samozadostnosti in zaprtosti stopa vsestransko občevarje, vsestranska odvisnost nacij druge od druge. Tako kot z materialno je tudi z duhovno produkcijo. Duhovni proizvodi posameznih narodov postanejo splošna dob-*

rina. Nacionalna enostranost in omejenost postaja bolj in bolj nemogoča, a iz mnogih nacionalnih in lokalnih literatur se izoblikuje svetovna literatura.

Buržoazija z naglim izboljševanjem vseh produkcijskih orodij, z neskončno olajšanimi komunikacijami vseh vleče v civilizacijo vse, tudi najbolj barbarske narode. Cenečnost njenega blaga je težka artilerija, s katero podira vse kitajske zidove do tal, s katero prisili h kapitulaciji najtrdozratnejše sovraštvo barbarov do tujcev. Vse narode primora, da usvoje produkcijski način buržoazije, če nočejo propasti; primora jih, da pri samih sebi vpeljejo tako imenovano civilizacijo, tj., postanejo buržuji. Z eno besedo, ustvarja si svet po svoji podobi. In še: V isti meri kot se razvija buržoazija, tj. kapital, v isti meri se razvija proletarijat, razred modernih delavcev, ki žive le tako dolgo, dokler najdejo delo, in ki najdejo delo le tako dolgo, dokler njihovo delo množi kapital. Ti delavci, ki se morajo prodajati po kosu, so blago kot vsak drug trgovski artikel in zato je prav tako izpostavljeni zgodam in nezgodam konkurence, vsem nihanjem trga.

Kako resnično je vse to, napisano pred toliko leti – na začetku 'meščanske' poti –, tudi še danes.

Zdaj se precej uporablja pojem tržna globalizacija sveta ali globalna tržna ekonomija. Že od nekdaj, bi lahko rekel, so ljudje različnih ljudstev, narodov, držav, kontinentov trgovali med seboj, se pravi, izmenjavali so si blaga, pri čemer so že zelo zgodaj začeli uporabljati za ta posel ustrezna menjalna sredstva – že dolgo denar ali z drugimi podobnimi papirji izraženo vrednost svojega blaga ali storitve. Od nekdanjih karavanskih poti smo zdaj prišli do globalne – do svetovno razpredene trgovine ali ponudbe in povpraševanja, kar velja tudi za samo produkcijo blaga ali opravljanje najrazličnejših storitev. Sodobna ekonomija ne prenese zaprtih trgov, ne more biti uspešna, če niso njena vsa morja in vse celine sveta, če ni nje potencialni potrošnik ali dobavitelj človek, kjer koli že ta je. O tem ne kaže zgubljati besed. Kratko malo, vsi smo drug drugemu trgovina in proizvodnja ali storitev in vse je ena sama velika produkcijska njiva in ena sama tržnica, kjer smo vsi s svojimi potrebami, interesi, upanji in željami. A odnosi, ki med nami nastajajo, pa so kruti. V njih vsi vse bolj zgublamo svoj človeški obraz in smisel svojega ali enkratnega življenja.

Takšne razmere so zgostile in izostrile na svetovni ravni nekaj usodnih vprašanj človekove prihodnosti, med katerimi naj omenim naslednja: ekološko oziroma naravovarstveno vprašanje, socialno, se pravi vprašanje odnosov med ljudmi ali etike enakosti v pravicah, možnostih in pravične neenakosti v standardih življenja, politično vprašanje, ali kako za vse ljudi narediti življenje dostojno, prijazno in smiselno, kulturno vprašanje, ali kako človeku omogočiti polno ohranjanje in celovito udejanjanje in izražanje lastne identitete – od osebnostne ali individualne do krajevne, narodne in občečloveške.

Zaradi neobrzdane kapitalistične sle po dobičku so vse bolj prizadeti temeljni snovni viri življenja na Zemlji, kot so voda, zrak, rodovitna prst. Onesnaženost ali obolenost le-teh povzroča pomore v živalskem svetu, načenja drevesne sestave ali iztreblja določene drevesne vrste, a za človeka sta ti že na meji tistega, kar mu sicer še omogoča bivanje, a ne več zdravo in varno. Torej se nahajamo v zastrupljenem svetu, v katerem je tudi življenje naše vrste vse bolj ogroženo. Začeli smo si ustvarjati umetno okolje, da bi preživel. Skoraj ne pijemo več naravne vode ali se v njej ne smemo kopati, ta je onesnažena, ne smemo več marsikje kadarkoli brezskrbno na 'sveži zrak', kajti ta je prežet in nasičen s škodljivimi snovmi, ne smemo saditi tu in tam zelenjave, poljščin, ker se v pridelkih nabirajo nevarne količine strupov ... Na kratko, kot proizvajalci ali kot potrošniki smo ujeti v strašljiv ali že skoraj smrtni vrtinec, ki nas bolj in bolj potiska in vse hitreje vrtinči v bližino svojega pošastnega pogoltnega ustja.

Žal se glede tega tudi socializem ni izkazal za zrelejšega od kapitalizma, in ni bil v praksi ekološko umnejši. Kjer je obstajal, ali še je, se ljudje soočajo z enakimi ali še

hujšimi ekološkimi problemi, ker ni dovolj za novo in boljše ali pravičnejše le beseda, pač pa tudi dejanska ali stvarna možnost in zmožnost, da njej sledi tudi z njo skladno obnašanje ali ravnanje. Morda bi smeli za te družbe, ki so se oklicale za socialistične, reči v zagovor le to, da so večkrat zaradi splošne zaostalosti in ekonomske ter tehnološke podrejenosti razvitejšim ekonomijam ali zaradi ekološke nevednosti postale ujetnice uničujoče in pogubne ekološke pasti.

Zdaj zoper ekološko zlo, neskladje, dvigujejo svoj glas mnoga civilna gibanja po vsem svetu, denimo Greenpeace, in celo stranke, od katerih so nekatere prišle tudi v parlamentarne klopi, kar pomeni rojevanje in rast ekološko osveščenih generacij in up za človeštvo.

Nezaposleni – vest človeštva! No, vsaj morali bi biti. Samo pri nas na Slovenskem ni omogočeno delo več kot sto tisoč ljudem. V deželah ali državah evropske skupnosti, petnajsterici, je nezaposlenih od vseh dela zmožnih, se pravi od tistih v starosti od petnajst do petinšestdeset let kar deset odstotkov ali skoraj sedemnajst milijonov ljudi, od tega nekoliko več žensk kakor moških. In koliko ljudi je brez zaposlitve na ostalih kontinentih, recimo v Južni Ameriki, Afriki, Aziji, Avstraliji oziroma v svetu sploh! Govorimo lahko o milijonskih množicah ljudi, ki jim je vzeta temeljna človekova pravica, pravica do dela. Milijarda in tristo milijonov ljudi živi v skrajni revščini, vsak dan od lakote umre na tisoče otrok, a neznansko število jih je žrtev suženjstva in najnižkotnejše zlorabe. Grozljiva je ta podoba, a še grozljivejša je spoznanje, da je tem ljudem kruto onemogočeno uveljavljati človekovo generično bistvo ali lastnost, po kateri se človek najbolj in najgloblje razlikuje od drugih bitij.

Ali si sploh lahko predstavljamo tisti, ki imamo delo, ki imamo svoj kruh, kaj to pomeni, če nimaš dela, če nimaš gmotnega in duhovnega vira za svoje življenje in večkrat tudi za življenje svojih najbližjih, da morajo celo umreti od presitih želodcev drugih! Samo domišljamo si, če mislimo, da smo zlezli v njihovo kožo. In vprašanje zaposlenosti je poleg ekološkega tisto, ki ga kapitalizem preprosto ne zmore in nikdar ne bo zmozel rešiti, pa naj si posluša tudi socialne države in njenih zaposlitvenih programov. Za kapitalizem oziroma njegove 'menadžerje' so zaposleni zgolj delovna sila, z njimi se kratko malo ravna, kot da bi bili ena od proizvodnih potrebščin. Če lastnik kapitala ali njegov upravitelj delavca potrebuje, ga zaposli, da mu daje profit, če mu tega več ne zagotavlja, se ga pač znebi. Drugače ta ekonomija tudi ravnati ne more. Stroški dela so tisti, ki ji narekujejo ustrezne večkrat dokaj nepopularne ukrepe. Cilj je dobiček, ne pa tudi polna zaposlenost, zato ta ekonomija ne more zaposliti brezposelnih, če ji tako ne veleva ali omogoča tržišče njenega blaga in storitev. Še če ji dobro kaže, raje najprej na vse načine iztiska delovne učinke iz že zaposlenih, kakor pa da bi zaposlila nove delavce. Zadnje zgodbe v trgovinah na Slovenskem so lep primer takšnega ravnanja trgovskega vodstva in lastniške elite, da tega, kar se dogaja z delavci v skoraj vsaki mali na novo pečeni privatni firmi, sploh ne navajam. V njej se šele prav pokaže motiv in interes privatnika, da iz obstoječe delovne sile potegne čim več dobička, ne nazadnje tudi na račun goljufanja države.

Morda dve leti ali tri nazaj sem imel priložnost prebirati občutja otrok nezaposlenih staršev. Kako težko jim gredo z jezika besede o tem, da njih očka ali mamica ali celo oba nimata dela. To dejstvo čutijo kot osebno degradacijo v skupini sošolcev in sošolk in le v skrajni sili o njem spregovore. Nedolžna krivda staršev se tako prenaša na njih in jih zaznamuje z občutji osebne prizadetosti, manjvrednosti, socialne odvisnosti. Hkrati se jim tudi izostril pogled na svet tistih otrok, ki brezskrbno in po bahato prihajajo v razred. Kali takšnih socialnih zemljevidov so sicer otrokom neznane, posledice le teh pa so za marsikaterega izredno neprijetne in boleče, kdaj pa kdaj tudi zelo tragične. In potem so tu leta zorenja in oblikovanja osebnega vrednostnega sveta. Če se že v zgodnjem

otročtvu mnogim vrata in okna zapirajo, je zaman pričakovati, da se bo v slehernemu izoblikovala volja do življenja. Zato je tudi v zaskrbljujoči rasti raznovrstno maligno obnašanje mladih, seveda iz obeh polov socialne lestvice, saj imata oba korenine v privatnolastniški profitni ekonomiji. Za osebnostno rast mladih ni dobro, če sta na mizi izobilje ali revščina, oboje, še posebej če ni v družini ljubezni in medsebojnega spoštovanja ter zaupanja, vodi večkrat ene in druge, torej otroke revnih in bogatih staršev, na pota, ki so za njih in družbo kot celoto lahko usodna.

Če bi rešili problem zaposlovanja oziroma brezposelnosti, bi s tem ustvarili za vsakogar vsaj minimalne možnosti za samostojno življenje. Poleg tega so nezaposleni ljudje kot nekakšna neprižgana socialna bomba, ki lahko, aktivirana, povzroči hude družbene pretrese.

Moč ulice je tisto, česar se je kapitalizem vselej bal, saj njenih sil ni lahko obvladati, ali pa jih sploh ni mogoče. Kadar se te sprožijo, je kolo zgodovine v njihovih rokah, in takrat ga nagonsko pomagajo vrteti tudi brezposelni, upajoč, da bodo, potem ko ga družno z vsemi socialnimi nezadovoljniji premaknejo na novo tirnico, tudi za njih nastopili boljši časi. Nacizem in fašizem jih je izbral za svoje nacionalsocialistične cilje, se pravi, za ideologijo, ki je povzročila v dobrih petnajstih letih, od tridesetega do petinštiridesetega leta minulega stoletja, obilico neizmerne gorja s strahotnimi posledicami.

Tudi vojne so torej eden od političnih ventilov nakopičenih ekonomskih, socialnih in nacionalnih nasprotij in protislovij kapitalističnih ekonomij oziroma kapitalizma sploh. In socialne revolucije dvajsetega stoletja, ki so spremljale prvo in drugo svetovno vojno, so po končanih bojih in strahotah, množicam dale priložnost, da spremene svoj neugodni socialni oziroma družbeni položaj. Še zlasti po drugi vojni so se ljudem široko odprle možnosti zaposlovanja, izobraževanja, zdravstvenega zavarovanja, rasti osebnega standarda, žal pa so kaj kmalu sistemi tako imenovanih socialističnih ali komunističnih družb enote dela preveč potisnili v izventržno lagodnost ali lažno solidarnost. Morda se je tega še najprej in najbolj zavel jugoslovanski socializem in s samoupravljanjem poskušal celotno ekonomijo preusmeriti ali podrediti tržnemu ekonomskemu principu, upoštevajoč pri tem družbeni značaj proizvodnih sredstev, ki so bila pač prepuščena v upravljanje delovnim kolektivom. A tudi ta poizkus, da bi obstal v brezobzirnih kapitalističnih globalizacijskih tokovih, se ni obnesel.

Tako so se socialno dokaj pravične, a tržno nezadostno konkurenčne socialistične ekonomije kaj kmalu, ena prej druga kasneje, znašle v krizi, v katero so potegnile vse nastavke za uveljavljanje in razvoj humanejših družbenih odnosov, kot pa jih je človeštvo kar nekaj tisočletij poznalo in živelo; zrušile so se skoraj vse, no, od velikih kljubuje le še Kitajska, zgodba o brezposelnem, izkoriščanem, zatiranem, socialno onečaščenem človeštvu pa se spet nadaljuje ... in kapital se je kar malce oddahnil, saj lahko spet svobodno izdihava svojo strupeno sapo in krepko, samozavestno, arogantno in gizdavo sedi v sedlu in kadi množicam pod nos s človekovimi pravicami, kakor jih pač razume in vidi skozi svoja privatnolastninska kapitalska očala. Nezaposlena raja in sindikalna aktivnost zaposlenih ga za zdaj preveč ne vznemirjajo. A jutri bo morda že drugače, a to bo šele jutri ... Reakcije radikalcev na politične in finančne elite, kadar te zasedajo (Davos, Melburn, Philadelphia, Washington, Seattl in Praga 2000), ali rožljanja skupin "črne internacionale" pa razni politično motivirani teroristični napadi ne obetajo mirnega, umnega razpleta sodobnih globalnih socialnih nasprotij.

Pa vendar, ali je človeštvo sposobno razumnega utopičnega dejanja? Morda dolgoročno in postopno, od danes na jutri pa vsekakor ne, saj bi se moral bogati del marsičemu čez noč odpovedati. Pot v zrelejši, človečnejši zemeljski ekološki in socialni jutri bo torej po vsej verjetnosti tlakovana z novim znanjem, novimi tehnologijami ter

drugačno – nekapitalistično produkcijsko in potrošniško kulturo, torej takšno, ki ji bo prva temeljna vrednota kakovost življenja, ne pa dobiček; in v takih družbenih razmerah bodo merila ali sedanji kazalci ekonomske uspešnosti neuporabni oziroma pomanjkljivi. Z njimi pač ni mogoče zadovoljivo meriti kakovosti življenja.

Ekonomska uspešnost in kakovost življenja sta si za zdaj še zelo nasprotujoča si procesa. Rast prve večkrat pomeni nazadovanje druge. Namreč hlastanje za novimi dohodkovnimi rekordi in vse večjimi dobički, pomeni siromašenje tistih, na račun katerih se oboje dogaja, in tudi nadaljnje izčrpavanje Zemlje ali njenih in naših vitalnih življenjskih virov. Kakovost življenja pa terja doseganje takšnih standardov življenja, da bo za vsakogar le-to dostojno, smiselno in seveda izven revščine ali presitosti in zasičenosti z uporabnimi vrednostmi. Namesto ekonomije kapitalističnega prilaščanja dobička nam je potrebna ekonomija kakovosti življenja.

Ekonomija kakovosti življenja bi pač proizvajala blaga in opravljala storitve v dobro človeku, da bi le-ta lahko živel v skladu z civilizacijskimi in kulturnimi dosežki človeštva, torej ne v bedi in niti ne v razkošju. Iz takšne ekonomije ne bi bil izključen nihče za delo sposoben in usposobljen. In kakršna koli oblika lastnine ne bi nikogar sodelujočih v ekonomiji kakovosti življenja izključevala od odločanja o uporabi presežne vrednosti ali pa mu dajala poseben status ali privilegij. Njeni člani bi s pomočjo znanosti in demokratičnega političnega sistema odločali o njeni pravični in umni razporeditvi in reprodukciji uporabi na primarni podjetniški ravni oziroma na lokalni, regionalni, nacionalni, kontinentalni in globalni ravni, pri čemer bi se ves proces odločanja o globalnih vprašanjih življenja na Zemlji končal v skupščini Združenih narodov. Le takšna ekonomija in takšno odločanje bi omogočala človeštvu smiselno ravnanje z Zemljo in pravična ter humana medsebojna razmerja.

Človek je za to poklican, on je prvi in edino odgovoren za usodo vsega, kar je! In kolikor bolj sega v dalje ali, če smo skromni, na prag veselja in v predverje svojega osončja, toliko bolj se ta njegova odgovornost povečuje. Šele ko bo naletel na drugo odgovorno Bitje ali njegovo civilizacijo in kulturo, bo z njim ali z njo lahko podelil odgovornost do skupnega planetarnega prostora. In le upati je, tisti čas je zdaj zgolj utvara ali metafora, da ne bo takrat ravnal tako kot je počenjal na Zemlji z Indijanci, Črnci, Aborigini v Avstraliji in tako naprej z vsemi aborigini, nenazadnje tudi s Slovenci, Romi, Židi, ali kot je ravnal maloprej z Albanci na Kosovem ali kot ravnajo zdaj le-ti s tamkajšnjimi Srbi. Vselej vse v imenu svoje norme, ne ozira se na normo drugega. Jemal mu je zemljo, ga izganjal, polaščal se je njegove usode, gospodaril je z njo po svoji volji, danes pa govori o neodtujljivosti in svetosti lastnine. Torej zdaj, ko si jo je nagrabil za ceno milijonov in milijonov življenj in za ceno iztrebljanja njih civilizacij in kulture, in sicer zaverovan le v svoj prav, v svoj Ego.

In ta Ego, ki želi samo imeti in vse več imeti, ni dal in ne da danes prav živeti milijardam človeštva: odmerja jim životarjenje, trpeče usihanje ali pa pehanje, da bi preživeli ali se nekako približali mizi svojih gospodarjev. In to naj bi bilo edino pravo življenje, edina prava ekonomija, skratka tisto, kar tako lepo zveni kot kodeks človekovih pravic!?

In prav v zvezi s temi pravicami, recimo, PROTOKOL k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin v prvem členu, Varstvo lastnine, pravi, da "Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja" in da "Nikomere ne sme biti lastnina odvzeta, ..." A kaj je bogatenje na račun odtujevanja delavčevega presežnega dela, ki si ga lastnik kratko malo prilasti, kot kratenje človekove pravice do njegove lastnine, torej do njegovega osebnega prispevka k nastanku presežne vrednosti. Namreč prav iz osebnega prispevka k presežni vrednosti bi morala izhajati tudi pravica do njenega prisvajanja ali artikuliranega skupnega upravljanja z njo. Tega

principa delitve, odločanja in razpolaganja s presežno vrednostjo seveda ekonomija egoizma nikakor ne zmore.

Jutri torej pa se bo ta egoistični sistem zrušil, saj ni sposoben rešiti dveh ključnih sodobnih kriz: ekološke in socialne. Njih oče je in če njegovi sinovi in hčere ne bodo zmogle rešiti prve, bo druga postala brezpredmetna. Ni več živo vprašanje, ali odprava kapitalizma ali pa vrnitev v barbarstvo, pač pa spoznanje, da brez njegove odprave, ni moč zagotoviti obstoj človeštva na Zemlji. Že zdaj ta komaj komaj 'prenaša' porušeno ekološko skladnost ali samoregulacijo, a jutri ga kratko malo ne bo več zmogla ...

Vendar pot iz ekološke zablode, krize, vodi samo skozi socialno tesen. Ko bo ta odpravljen ali presežen, kar pomeni ukinitvev kapitalistične ekonomije, nadomestitev nje z ekonomijo kakovosti življenja, bodo šele dozoreli pogoji in nastopile možnosti za spravo med človekom in Zemljo. Sprava med ljudmi je torej tisti temelj, na katerem bo spet moč vdihavati čisti zrak in piti živo studenčnico in soncu ne obračati hrbta, pač pa ga željno nastavljati, človek pa bo lahko sočloveku pošteno zrl v oči kot bližnji bližnjemu.

Literatura:

Generalna skupščina Združenih narodov /1948/, Splošna deklaracija človekovih pravic.

Protokol k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Delo, Sobotna priloga /letnik 1999/, teksti o sodobnih procesih globalizacije, povzetki iz tujih strokovnih analiz.